

OTEPÄÄ VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Otepää

13. detsember 2021 nr 1-3/41

Valga maakonna arengustrateegia 2035+
tegevuskava aastateks 2019 - 2023 heakskiitmine

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37⁴ lõiked 1 ja 2, Otepää Vallavolikogu otsustab:

1. Kiita heaks Valga maakonna arengustrateegia 2035+ tegevuskava aastateks 2019 - 2023 vastavalt lisale.
2. Käesoleva otsuse peale võib esitada vaide Otepää Vallavolikogule haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul otsuse teatavastegemisest arvates.

Rein Pullerits
Volikogu esimees

VALGA MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA TEGEVUSKAVA AASTATEKS 2019-2023

Eesmärk 1				
VALGAMAA ON KVALITEETSE ELUKESKKONNAGA HÄSTI TOIMIV MAAKOND				
Tegevussuund 1.1. Valgamaa haridusvõimalused on kvaliteetsed ja mitmekülgsed				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Valga maakonna üldhariduskoolide atraktiivsuse tõstmine, et pakkuda õppimisvõimalusi nii oma piirkonna õpilastele ja lastele kui ka teistest maakondadest õppijaile. Õpikeskkonna kaasajastamine innovaatiliste lahendustega. Ettevõtlusõppe sisseviimine maakonna koolidesse ja lasteaedadesse. Õpetajate oskuste innovaatilisemaks muutmine täiendkoolituste kaudu.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Koolid
Maakonna haridusvõrgu analüüs ja ettevõtliku kooli põhimõtete rakendamine haridusasutustes.	2023	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, SVA
Valgamaa Kutseõppekeskuse rahvusvahelistumise edasiarendamine. Valgamaa välissuhete loomine ja hoidmine, eriti Eesti arengukoostöö riikide piirkondadega eesmärgiga pakkuda koostööpiirkondade elanikele õppimisvõimalusi Valgamaal.	2019-23	EL, EV, KOV	VKÕK	EV, KOV
Valgamaa Kutseõppekeskuse rolli suurendamine kaugõppesuundade pakkumisel.	2019-23	EL, KOV, EV	VKÕK	KOV
Elukestva õppe propageerimine ja võimaluste loomine/ laiendamine. Töökohapõhise õppe edasiarendamine kutseõppekeskuses koostöös ettevõtjatega. Õppimisvõimaluste mitmekesistamine keskhariduse omandamiseks igas vanuses inimestele.	2019-23	EL, EV, KOV	VKÕK	EV, KOV, Töötukassa
Tõrvas ja Otepääl kaugõppegümnaasiumide loomise vajaduse analüüs ja elluviimise rakendamine vajaduspõhiselt.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Õppijad
Õpetajate ja õpilaste ning täiskasvanud õppija tunnustamisürituste läbiviimine ja motivatsioonipaketi täiustamine.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL	KOV, ANDRAS, HTM
Uuringute läbiviimine gümnaasiumi ja kutseõppe lõpetajate haridustee jätkamise osas.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL	KOV
Valga muusikakooli renoveerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	KOV, VOL
Puka keskkooli rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	KOV
Otepää Gümnaasiumi õpilaskodu ehitus.	2019-23	EL, EV, KOV	Otepää VV	KOV

Tegevussuund 1.2 Valgamaa elanike tervise säilitamiseks ja parandamiseks tagatakse tervishoiuteenuste kättesaadavus maakonnas kõigile kogukonnaliikmetele nende eripära ja vajadusi arvestades.				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid

Valga Haigla jätkab üldhaiglana, pakutavate teenuste arv ei vähene. Maakonna elanikele ja väljapoole pakutakse kaasaegseid, integreeritud ja patsiendikeskseid tervishoiuteenused. Maakonnas tagatakse eriarstiabi ja vältimatu arstiabi kättesaadavus. Haigla pakub teenuseid ka Lätti. Tegevus on vastavuses maakonnaplaneeringu tegevuskavaga 2030+.	2019-23	EL, EV, KOV	TÜ Kliini-kum	KOV
Maakonnas tagatakse perearstiabi kättesaadavus, olemasolevaid nimistuid teenindavad kvalifitseeritud perearstid ja pereõed.	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Maakonna esmatasandi tervisekeskustes on tagatud mitmekülgsed esmatasandi tervishoiuteenused ning juurdepääs statsionaarsele hooldusravile.	2020	EL, EV, KOV	EV, KOV	
Vabatahtlike päästekomandode toetamine, et tagada päästealane võimekus aladadel, mis ei ole kaetud riiklike päästekomando 10 minuti teenindustsooniga.	2019-23	EL, EV, KOV		KOV, kohalikud kogukonnad

Tegevussuund 1.3. Elanikkonna terviseteadlikkuse ja tervisekäitumise arendamiseks viiakse läbi terviseedenduslikke tegevusi.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Tervislike eluviiside toetamiseks viiakse läbi erinevaid kohalikke, maakondlikke ja riiklikke kampaaniaid ja teavitustegevusi, mis tõstavad tervisekäitumise teadlikkust. Tagatakse maakonna elanikele terviseedenduse alase informatsiooni kättesaadavus.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Laste ja noortega tegelevate spetsialistide oskusi ja teadmisi täiendatakse järjepidevalt. Regulaarselt viiakse läbi lastevanematele teadlikkust tõstvaid tegevusi, mis aitavad neil edasi anda ja kujundada laste ning noorte tervisekäitumist.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Maakonna tervise- ja heaoluprofiili pidev seire ja täiendamine. Maakonnas hinnatakse ja analüüsitakse elu-, õpi- ja töökeskkonna tervist mõjutavaid tegureid, töötatakse välja tegevuskavad olukorra edendamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Arendatakse võimalusi tervislike eluviiside harrastamiseks, mis suurendab elanike kehaline aktiivsus ja väheneb riskikäitumine.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Maakonnas töötab rahvatervise- ja turvalisuse spetsialist. Tegutsevad KOV terviseedenduse töögrupid. Tervist edendavaid lasteaedu, koole ja tööandjaid ühendab toimiv võrgustik.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Vaimse tervise tugevdamise programmide propageerimine ja rakendamine ning vaimse tervise esmaabi põhimõtete tutvustamine elanikkonnale.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku arendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	VOL, SVA
Valga Keskstaadioni rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV,	KOV,	KOV, VOL

		KOV	Valga Sport	
Valga ujula rekonstrueerimine	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Tõrva Gümnaasiumihoone ja staadioni rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
Tõrva Gümnaasiumi juurde ujula-õpilaskodu ehitus.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtted
Tegevussuund 1.4. Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu.				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Kodanikeühiskonna arenguvajadustele vastavate tugitegevuste pakkumine. Kogukonnakeskuste arendamine ja kohandamine vajalike teenuste pakkumiseks. MTÜ-de ja kodanikeühenduste nõustamine teenuste pakkumiseks ja teadlikkuse tõstmiseks ning selleks vajalike ressursside taotlemiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, MTÜ
Kogukonna eestvedajate võrgustiku arendamine. Kohalikku ühtekuuluvust suurendavate ürituste korraldamine. Kodanikeühenduste tunnustusürituse korraldamise motivatsiooni tõstmiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, Valgamaa Partnerlus-kogu, Mulgimaa Arendus-koda
Huviringide ja huvihariduse kättesaadavuse parendamine. Huvitegevuste võimaluste maksimaalne ära kasutamine, s.h. mobiilsete huviringide loomine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, MTÜ-d
Noorte loovuse arendamine omaalgatuseks ja ühistegevusteks. Noorsootöö mitteformaalses keskkonnas õpitu väärtustamine formaalhariduses ja tööturul. Noorte projektide elluviimiseks omaalgatusfondide loomine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, Valgamaa Noorsootöö-keskus Tankla
Noorte õpetamine otsustusprotsessides osalemiseks, aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja nende kaasamine otsustusprotsessidesse (noorte volikogud). Noorteportaali arendamine ja positiivse kuvandi loomine noorteportaali uudiste kaudu (veeb, ajaleht jms).	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, Valgamaa Noorsootöö-keskus Tankla
Valgamaa noorsootöö osaliste läbikäimise ja katusorganisatsiooni toetamine ja arendamine ning regulaarsete maakondlike ühisürituste korraldamine. Noorsootöö osapoolte professionaalse arengu toetamine ühiste koolituste ja tegevuste kaudu ning võrgustiku arendamine. Maakonna laste- ja noortega tegelevatele spetsialistidele täiendõppe võimaluste loomine s.h. terviseedenduse baastadmiste omandamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA, Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla	KOV

Spordiinfo kogumine ja maakonna ühtse spordikalendri korrastamine. Spordialade tutvustamine haridusasutustes. Tippportlaste kaasamine spordivõistlustel. Treenerite täiendkoolitus.	2019-23	EL, EV, KOV	Spordiliit	KOV, VOL
Harrastusspordi tingimuste parandamine (terviserajad, atraktiivsed spordivõistlused jms). Tervisespordikeskuste ja kogukonna spordiplatside arendamine. Ekstreemspordi väljakute ja off-road radade arendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Sportlased
Kultuuriinfo kogumine ja maakonna ühtse kultuurikalendri korrastamine. Kultuuri- ja loomeinimeste võrgustike arendamine ja nende omavahelise koostöö edendamine. Kultuuri- ja rahvakultuuri arendajate ja kultuuritoetajate-sponsorite tunnustamine ja tunnustusürituste läbiviimine. Maakonna imago parendamine läbi erinevate kõrg- ja rahvakultuuri ürituste toomise Valgamaale.	2019-23	EL, EV, KOV	Rahva- kultuuri Keskus, VOL	KOV
Maakondliku katusorganisatsiooni (Valgamaa Rahvakultuuri ja Käsitöö Keskseks) arendamine. Koostöö arendamine naaberpiirkondadega. Uuringute läbiviimine tarbijate vajaduste väljaselgitamiseks ja valdkonna paremaks arendustegevuseks.	2019-23	EL, EV, KOV	Keskseks, VOL	KOV
Vabaõhu esinemisvõimaluste arendamine (laululavad, areenid, kultuurimajad jms).	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Kogukond
Mulgi elamuskeskuse väljaehitamine Sooglemäel, selle tööle rakendamine ja turundamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, mulgid	SVA
Riikliku Mulgi arenguprogrammi käivitamine analoogselt Seto arenguprogrammiga.	2023	EL, EV, KOV	EV, KOV	VOL
Valga Noortekeskuse hoone restaureerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga Keskstaadioni spordihoone ja staadioni rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Hummuli põhikooli spordihoone ehitus.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	KOV, VOL
Pühajärve ja Nõuni ranna-ala arendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, ettevõtjad	Ettevõtjad
Jaanikese motokompleksi arendamine multifunktsionaalseks vabaaja veetmise keskuseks.	2019-23	EL, KOV, EV	Valga VV	Kolmas sektor, ettevõtjad
Tegevussuund 1.5. Valgamaal pakutakse kvaliteetseid, paindlikke ja innovatiivseid sotsiaalhoolekandeteenuseid, mis toetavad elanike toimetulekut ja töölesaamist.				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid

Maakonna hoolekandeesutused spetsialiseeruvad ja võrgustuvad. Sotsiaalhoolekande kompetentside ühendamiseks ja ühiseks teenuste arendamiseks taotlevad omavalitsused, meditsiinilist- ja hoolekandeharidust pakkuvad õppeasutused, valdkonna ettevõtted ja spetsialistid, kes on ühinenud "Hõbemajanduse kompetentsikeskuse" üleriiklikku koostöökokkuleppesse, Valgamaa Kutseõppekeskuse baasil kompetentsikeskuse loomiseks rahastust.	2019-23	EL, EV, ja KOV + ettevõtted	VKÕK, ettevõtted, SVA	KOV
Maakonna omavalitsused töötavad välja ning rakendavad ühishandusi ja ühishankeid hoolekandemeetmete ja sotsiaalhoolekandeteenuste arendamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Maakonna omavalitsused viivad ellu koostööprojekte, mis on suunatud pikaajaliste töötute, madala kvalifikatsiooniga ning probleemsete inimeste hõivevalmiduse tõstmiseks ja tööturule sisenemiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet,
Kolmas sektor on aktiivne sotsiaalteenuste ja -programmide algataja ning pakkuja.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, MTÜ, EV	SVA
Kõigile elanikele on tagatud nende eripära ja vajadusi arvestavad hoolekandeteenused, nõustamine ja tugiteenused ning rehabilitatsioon.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Eakate, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmete töölesaamist toetavate hoolekande- ja tugiteenustena pakutakse lisaks institutsionaalsetele teenustele koduhooldust ja hooldusabi kodus, isikliku abistaja ja tugiisiku teenust, päevahoidu eakatele ja puuetega lastele, perioodilist hooldust.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Eakate ja puuetega inimestele laiendatakse individuaalsetest vajadustest lähtuvaid avahooldusteenuseid, sh luuakse võimalused häirenupu- ja muude avahooldust toetavate teenuse kasutamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Lastega peredele on kättesaadavad tugiteenused ja lapsehoiuteenus. Keskustes pakutakse paindlikke lapsehoiuteenuseid, teenust on võimalik saada ka töövälisel ajal.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Maakonnas, s.h. hajaasustusaladel käivitatakse individuaalsetest vajadustest lähtuv sotsiaaltranspordisüsteem.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	ÜTK
Sotsiaaleluruumide renoveerimine/soetamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	EV
Valga vallas toimetulekuraskustes isikutele eluruumide hankimine (olemasolevate remont või uue maja ehitus). E. Enno 28a ja Uus tn 14 kinnistutele teenusmajade rajamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Eakate päevakeskuse, erihoolekandekeskuse ja erihoolekande teenusmaja ehitamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	

Tegevussuund 1.6. Valgamaa omavalitsuste haldus- ja jätkusuutlikkus läbi ühistegevuste on tõusnud.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Valgamaa omavalitsused toimetavad ühiselt hariduse, kultuuri, spordi, noorsootöö- ja huvitegevuse, heaolu ja terviseedenduse, turvalisuse, sotsiaalse toimetuleku, transpordiühenduste ja ühistranspordi, kogukonnaarengu, ettevõtlikkuse ja tööhõive, ettevõtluse arendamise ja ettevõtjate nõustamise ning abistamise, säästliku arengu, maakonna atraktiivsuse ja maine ning hea turismikeskkonna loomise valdkondades. Omavalitsused lepivad iga-aastaselt kokku ühiste ülesannete täitmise rahastamise mahus ja rahastamise põhimõtetes. Omavalitsuste maakondlike ühistegevuste rahaline maht on 1% Valgamaa omavalitsuste põhitegevuse eelarvete summast.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA	KOV
Valgamaa omavalitsuste ühistegevuste asutusteks on kolm arendusorganisatsiooni - Valgamaa Omavalitsuste Liit, Valgamaa Arenguagentuur ja Valgamaa Ühistranspordikeskus. Nimetatud organisatsioonid teevad koostööd omavahel ja teiste arendusorganisatsioonidega maakonnas, Kagu-Eestis / Lõuna-Eestis ja riiklikul tasandil.	2019-23	EL, EV, KOV	VOL, SVA, ÜTK	KOV
Valgamaa Arenguagentuur võtab enda kanda maakondliku arenduse (MARO) ülesanded. VOL tegevused koondatakse Arenguagentuuri alla	2019	EL, EV, KOV	KOV	VOL, SVA
Maakonna arengustrateegiat ja tegevuskava seiratakse ja uuendatakse järjepidevalt. Vajadusel viiakse läbi spetsialistide poolt soovitatud rahulolu- ja muid uuringuid, eelkõige valdkondades, mille kohta ei ole võimalik saada sisendandmeid riiklikust statistikast ja uuringutest.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, VOL	KOV
Ühistegevuste elluviimiseks on arendusorganisatsioonides ametis kompetentsed spetsialistid või koostöökokkulepe partnerorganisatsiooniga tegevuste elluviimiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, VOL	KOV
Arengukoostöö ja halduskogemuse vahetamine välisriikide regioonidega on ühistegevuse järjekindel tegevusvaldkond. Välissuhete sihtriikideks on lisaks EL liikmesriikidele Eesti arengukoostöö partnerid (Moldova, Valgevene, Ukraina, Gruusia) ning turismi edendamiseks olulised sihtriigid (eelkõige Venemaa).	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, VOL	KOV
Omavalitsuste haldushoonete kaasajastamine lähtudes universaalse disaini põhimõtetest, ligipääsetavusest ja energiasäästlikkusest.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga vallavalitsuse haldushoone rajamine keskväljaku äärde.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Otepää vallamaja renoveerimine	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	KOV

Eesmärk 2

VALGAMAA ON ETTEVÖTLIKMAAKOND KÕRGET LISANDVÄÄRTUST LOOVATE, EKSPORDIPOTENTSIAALI SUURENDAVATE JA ELANIKE HEAOLU TAGAVATE TÖÖKOHTADEGA

Tegevussuund 2.1. Ettevõtete konkurentsivõime tõstmist ja suurema lisandväärtuse saavutamist toetavate tegevuste läbiviimine

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Ettevõtjate koolitus ja nõustamine nende konkurentsivõime suurendamiseks (nt strateegilise juhtimise, tootearenduse, turunduse ja töötajate arendamise valdkonnas). Ettevõtjate abistamine erinevate tootearendus- ja/või eksporditoetuste taotlemisel. Maakondlikult või Kagu-Eestis ühiselt koordineeritud turundustegevused ettevõtete ekspordivõimaluste laiendamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, EAS
Ettevõtete võrgustumise ja klasterites osalemise soodustamine. Kohalike tootjate ja turundajate vaheliste võrgustike loomine ja arendamine. Loometegevuste koostöö edendamine teiste valdkondadega, s.h. tootmisettevõtetega. Erinevate klasterite aktiivsena hoidmine ja vajalike tugitegevuste toetamine klasterite toimimiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV
Koostöö arendamine teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolidega eesmärgiga tuua maakonda juurde siin puuduvat kompetentsi eelkõige majanduselu edendamise, ettevõtete juhtimise, tootearenduse ning rahvusvahelistumise vallas.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV
Olemasolevate, kuid kaasaegsel tasemel väljaarendamata ettevõtlusalade korrastamine. Toimekeskustes avaliku ruumi kaasajastamine ettevõtluskeskkonna propageerimise eesmärgil. Suurinvestoritele mõeldud esmased asukohavalikud, mis sobiksid tootmiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	SVA
Kasutusest välja langenud (tootmis)hoonetele uue funktsiooni leidmine, nende kasutuselevõtu toetamine ja soodustamine (alus: maakonnaplaneeringu tegevuskava). Kolemajade lammutamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	SVA
Mumitsipaal üürikorterite rajamise toetamine kvalifitseeritud tööjõu toomiseks piirkonda.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	SVA, Investo rid
Täiskasvanute ümberõpe vastavalt kohalikule nõudlusele läbi uute paindlike õppekavade ja/või töökohapõhise õppe. Teavituskampaaniate ja infopäevade läbiviimine kaugtöövõimaluste tutvustamiseks töötajatele ja tööandjatele.	2019-23	EL, EV, KOV	Töötukassa, VKÖK	SVA

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Riigimaade taotlemine valla omandisse ettevõtluskeskkonna loomiseks ja investeerimiskliima parandamiseks ning elukeskkonna arendamiseks.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV, SVA, VOL	
Kaugtöökeskuse ja/või innovatsioonikeskuse rajamine munitsipaalomandis olevale kinnistule.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga Jaamahoone restaureerimine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga (Riia 5) kreisihoone restaureerimine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	

Tegevussuund 2.2. Maakonna elanike ettevõtlikkuse ning ettevõtlusaktiivsuse tõstmine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Ettevõtlusõppe (sh õpilasfirmade loomise toetamine) rakendamine ja arendamine Valgamaa koolides ja väljaspool kooli, kokkulepete sõlmimine Valgamaa ettevõtjatega koolides õpetamiseks. Mini- ja õpilasfirmade juhendajate ja mentorite ettevalmistamine ning nende võrgustiku arendamine. „Nupp nokib“ konkursi iga-aastane korraldamine Valgamaal.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, koolid
Ettevõtlust propageerivate konkursside ja teavituskampaaniate läbiviimine. Alustavate ettevõtjate nõustamine ja toetuspakettide tutvustamine, mentorlus. Õppeviitide korraldamine noortele ja alustavaile ettevõtjatele. Ettevõtlusnädala läbiviimine ja avalikkuse teavitamine ning kaasamine. Ettevõtjate tunnustusürituste ja konkursside korraldamine ja läbiviimine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, NK TANKLA	KOV
Tööturuvõimaluste teavitamisega seotud ühistegevuste toetamine. Valgamaa Kutseõppekeskuse (VKÕK), Arenguagentuuri, Töökassa jt organisatsioonide vastavate teabepäevade ja tööturukonverentside regulaarne korraldamine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, Töötukassa, NK TANKLA	KOV, VKÕK
Vajaduspõhiste energia- ja internetiühenduste loomise toetamine ning selleks vahendite otsimine/leidmine (s.h. nn viimane miil)	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Kaugtöö võimaluste loomine – bürooruumid, kiire internetiühendus. Võimaldada linna- ja maapiirkonnas võrdselt kvaliteetne mobiilside (alus: maakonnaplaneeringu tegevuskava)	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, EV	SVA

Tegevussuund 2.3. Noorte (7-26aastased) ettevalmistamine tööjõuturule sisenemiseks.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
---------	-----	------------	------------	-----------

Tööelu tutvustavate tegevuste rakendamine: töövarjupäevad, malevad, visiidid ettevõtetesse jms. Noorte karjääritegevuste läbiviimine ning ettevõtlusalaste konkursside korraldamine (NUPP NOKIB jms). Karjääriteenuste ja -nõustamiste arendamine koolides.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, Töötu- kassa
Töö- ja haridusmesside korraldamine koostöös Lõuna- Eesti koolide ja ettevõtjatega. Noortepäraste infokanalite edasiarendamine, muuhulgas karjäärivalikuid puudutava informatsiooni edastamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, töötu- kassa	KOV, ettevõtjad
Õpilasmalevate ja suvise töö organiseerimine noortele ning juhendajate koolitamine. Noorte vabatahtlikkuse süsteemi edasiarendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, TANKLA	Ettevõtjad

Tegevussuund 2.4. Valgamaa kui atraktiivse investeerimispiirkonna tutvustamine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Lõuna- Eesti ühise investorteeninduse edasiarendamine koostöös Tartu-, Viljandi-, Põlva- ja Võrumaaga. Spark demokeskuse edasiarendamine. Koostöö Tsentri ja Polliga.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Naaber- maakonnad
Valga asukoha eripärade tuginevate eesti-läti toodete ja teenuste arendus. Valga-Valka kaksikliina ja Valga valla kui Eesti-Läti piiriala eripära kasutamine ettevõtluse arendamiseks ja rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks. Piirkonna majanduskasvu ja tööhõive suurendamise tarvis kontseptsiooni koostamine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV
Valgamaa ettevõtlusuuringute läbiviimine, et selgitada välja maakonna tugevused ja investeerimisvõimalused. Materjali koostamine maakonna investeringuvõimaluste kohta (koos uuringutega) ning selle turundamine erinevatel sihtturgudel sihtriikide keeltes (vähemalt soome, inglise, vene, läti k)	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, ettevõtjad, EAS
Ettevõtjatele kohtumiste korraldamine riskikapitalistide ja potentsiaalsete investoritega nii Eestis kui mujal maailmas.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad

Tegevussuund 2.5. Maakonna eripära arvestav (nutikas) piirkondlik spetsialiseerumine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Kohalikul toorainel põhinevate (mahe, öko) toodete ja tootjate propageerimine, võrgustumine ja ühisturundus. Valgamaa (Kagu-Eesti) mahepiirkonna pilootprojekti ellukutsumine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad
Sotsiaalhoolekande teenuste arendamine ja disainimine läbi vastava kompetentsi loomise Valgamaa Kutseõppekeskuses.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA, VKÕK	Ettevõtjad

Kagu-raudtee kordategemine ja kasutuselevõtt. Läti ja Vene raudteega koostöö edendamine eesmärgiga luua Valga linna läbivad kiired ühendused Tallinn-Riia ja Riia-Peterburi ja Kiiev-Tallinn vahel. Kaubavedude tagasitoomine Kagu-raudteele ning kohalikele tööstustele peale- ja mahalaadimiskeskuste rajamine raudtee äärde.	2019-23	EL, EV, KOV	EV, SVA, VOL, KOV	Vene ja Läti Raudteed
Mulgi kultuuri eripärale toetuv toote- ja teenusearendus.	2019-23	EL, EV, KOV	Mulgi ettevõtjad	SVA
Tõrva puhkepiirkonda ja kuurorti mainet väärtustava toote- ja teenusearendus.	2019-23	EL, EV, KOV	Mulgi ettevõtjad	SVA
Otepää sporditaristut arvestavate teenuste ja toodete arendus ja sündmuskorraldus.	2019-23	EL, EV, KOV	Otepää ettevõtjad	SVA
Valga asukoha eripärale tuginevate eesti-läti toodete ja teenuste arendus.	2019-23	EL, EV, KOV	Valga ettevõtjad	SVA

Eesmärk 3

VALGAMAA ON LOODUSKESKKONDA VÄÄRTUSTAV KIIRETE ÜHENDUSTEGA MAAKOND

Tegevussuund 3.1. Transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning ühistransport populaarne.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Paindlike ühistranspordilahenduste väljatöötamine (sh nõudetransport).	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK, KOV	Ettevõtjad
Tartu lennuväljalt toimuvate reiside tihendamise. Valgamaa keskuste ja Tartu lennuvälja vahelise bussiliikluse korraldamine.	2019-23	EL, EV, KOV	EV, KOV, ÜTK	Tartu ÜTK
Tallinn-Valga rongiühenduse tihendamine ning ühtlustamine Valga-Riia rongiliiklusega.	2019-23	EL, EV, LV	EV, Eesti ja Läti Raudtee	KOV
Tallinn-Riia, Tallinn-Kiiev rongiühenduste käivitamine.	2019-23	EL, EV, LV	EV, Eesti ja Läti Raudtee	KOV
Kagu-raudtee infrastruktuuri, eelkõige sildade remondi ja raudteeperoonide väljaehitamise projekti käimalükkamine, et taastada reisijatevedu nii Valga-Koidula lõigul kui ka Peterburi- Pihkva – Valga - Riia liinil.	2019-23	EL, EV	Eesti Raudtee	Välis-partnerid
Parandada raudteevõrgustiku kvaliteeti ja turvalisust järgmiste tegevustega: Tagada raudtee ülesõidukohtade nõuetele vastavus (alus: maakonnaplaneering ptk 4.1.2)	2019-23	EL, EV	Eesti Raudtee	KOV, ÜTK, EV
Tartu- Valga suunal reisirongide piirkiruse tõstmine 160 km/h; raudtee õgvendamine nendel lõikudel, mille raadius on väiksem kui 1300 m (alus: maakonnaplaneering ptk 4.1.2)	2019-23	EL, EV	Eesti Raudtee	KOV, ÜTK, EV

Maakonnaplaneeringus kajastatud teeõgvenduste väljaehitamine (alus: maakonnaplaneering, joonis Asustuse suunamine).	2019-23	EL, EV	EV	KOV
Tagada transpordiühendus Valga maakonna suuremate keskuste vahel m (alus: maakonnaplaneering ptk 4.1.6).	2019-23	EL, EV	ÜTK	KOV
Maakonnasisese ja -ülese ühistranspordi uuringu regulaarne läbiviimine, elanike põhiliste liikumisvajaduste selgitamine ja ühistranspordiliinide vastav korraldamine.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Liinivõrgu optimeerimine, et muuta ühendused kiiremaks.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Nõudepeatusteks innovaatiliste lahenduste väljatöötamine.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Õpilastranspordi ühendamine maakonnaliinidega.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Ühistranspordi propageerimine ja reklaamimine.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Ühistranspordi sõlmpunktide ja ooteruumide olukorra kaardistamine ja vajalike parenduste kokkuleppimine ruumide omanikega.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV, EV
Ühtse üleriikliku piletimüügi süsteemi rakendamine (kõigile transpordiliikidele).	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
"Pargi-reisi" süsteemi arendamine ja samal põhimõttel parklate kavandamine ja väljaehitamine.	2019-23	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
Maakonna kruusateede rekonstrueerimine tolmuwabaks.	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamine ohutuks liiklemiseks ja teenuste parema kättesaadavuse tagamiseks. Maakonnasisese ja -välise sidususe loomine. Jalgrattaparklate arenduse toetamine.	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Avalikult kasutatavatele puhkealadele juurdepääsude ja teenindustaristu tagamine ja arendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Valga linnas Tartu mnt, Pika- ja Viljandi tänava kõnniteede väljaehitamine.	2019-23	EL, EV, KOV	EV	KOV
Valga linnas asuva raudteejaama hoone korrastamine.	2019-23	EL, KOV, EV	KOV	Ettevõtjad
Valga linnas Pika tn, Tartu tn ja Pärna pst ja Ramsi sildade rekonstrueerimisprojektide koostamine ja sildade rekonstrueerimine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Jalg- ja jalgrattateede väljaehitamine Laates, Tsirguliinas, Soorus, Harglas, Kaagjärvel, Örus ning Valga linnas olemasolevate jalg- ja jalgrattateede ühendamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	
Ühistranspordi üleminek rohelisele energiale, säästev mobiilsus. Infotahvlite digitaliseerimine. Bussipeatuste multifunktsionaalse kasutusmugavuse väljaarendamine	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, ÜTK	

maapiirkondades (post, pakid, mobiililaadimine jms).				
Liiklusohutust edendavate innovatiivsete meetmete kasutuselevõtt.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV, ÜTK	
Tegevussuund 3.2. Energia- ja loodusressursse kasutatakse säästlikult ning juurutatakse alternatiivenergiat lahendusid.				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Keskkonnateadlikkuse tõstmine läbi koolituste ja teavituskampaaniate – alternatiivenergia, ökotehnoloogiad, loodusressursside säästlik kasutamine, tarbimisharjumused, jäätmete sorteerimine jm. Koostootmisjaama ehitamine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV, EV	Ettevõtjad
Maakonna omavalitsuste ühine korraldatud jäätmevedaja hankimine. Jäätmesorteerimine kodumajapidamistes ning pakendite ja biolagunevate jäätmete eraldamine olmeprügist. Ohtlike jäätmete (nt eterniit) kogumiskampaaniate korraldamine, vältimaks nende sattumist loodusesse.	2019–23	EL, EV, KOV	VOL	KOV
Loodusressursside säästlikum kasutamine maakonnas ning seda toetavate tehnoloogiate juurutamisele kaasaaitamine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemi elanikkonna vajadustega vastavusse viimine. Hajasaastuse toetamine (vesi, kanalisatsioon, elekter, internet...) Tiheasulates ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga liituda soovivate majapidamiste toetamine. Maakonna pinnaveekogude korrastamine ning vajadusel uuringute läbiviimine. Olemasolevate maaparandussüsteemide korras hoidmine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV, VOL	
Maakonna kliima- ja energiakava koostamine.	2019–23	EL, EV, KOV	VOL	KOV
Lüllemäe ja Tsirguliina koolide ja Buratino lasteaia energiatõhususe suurendamine ja küttesüsteemide ja ventilatsioonisüsteemide renoveerimine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga vallas parkide rekonstrueerimine, Konnoja puhastamine ja paisude ning paisjärvede korrastamine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga valla biojäätmete kompostimisväljaku rajamine.	2019–23	EL, EV, KOV	EV, KOV	
Avalike ürituste korraldamisel keskkonnasõbralike printsiipide rakendamine (vahendid, tegevus, kujundus ja märgistamine jms).	2019–23	EL, EV, KOV	EV, KOV, VOL	
Energiasäästlikumate hoonete ehitamine ja nende hooldamine, ökomajade ja ökotehnoloogiate laialdasem kasutuselevõtt. Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine.	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	
Valga maakonnas on tagatud valmisolek ja võimekus kliimamuutuste põhjustatud negatiivsete mõjude minimeerimiseks ja positiivsete mõjude parimaks	2019–23	EL, EV, KOV	KOV	

ärakasutamiseks (kliimategevused – sadeveed, sinimajandus, rohevõrgustikud, kliimamuutuste ennetamine). Sademeveest vabanemiseks looduslähedaste ning asukohapõhiste lahenduste väljatöötamine ja juurutamine. Sademevee käitlussüsteemi arendamine.				
Otepää Lossiküla biopuhasti renoveerimine/soetamine.	2019-23	EL, EV, KOV	EV, KOV	KOV

Eesmärk 4
VALGAMAA ON ATRAKTIIVNE JA HEA MAINEGA KÜLASTUSKESKKOND

<i>Tegevussuund 4.1 Turismiinfo kogumine ja levitamine ning uuringute ja seirete läbiviimine</i>				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Turismiinfo (info vaatamisväärsuste, teenuste ja pakkumiskohta)kogumine, süstematiseerimine ja levitamine nii elektroonilistes infokanalites, trükiste ja välireklaami kaudu kui ka külastus- ja turismiinfokeskustes ning infopunktides.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Valgamaa sündmuste, spordi- ja kultuuriinfo jms kogumine ja parem esitlus, tühtsete teemapõhiste (nt spordisündmuste või kultuurisündmuste) kalendrite koostamine. Infomaterjalide trükkimine ja levitamine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Turismistatistika uurimine ja seire. Külastaja- ja rahulolu-uuringute läbiviimine ja kokkuvõtete esitlemine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Turismitaristu (infotahvlite, viitade, avalike objektide-vaatamisväärsuste, puhkealade, matka- ja spordiradade jms) pidev seire, info edastamine hoolduse tagamiseks või infoviitamise parandamiseks.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV
<i>Tegevussuund 4.2. Valgamaa külastatavuse suurendamine.</i>				
Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Maakonnas toimuva (positiivsete uudiste) pidev levitamine Eesti meediakanalites. Valgamaa.ee, visitestonia.com pidev uuendamine ja värskena hoidmine. Valgamaa mainekampaaniate läbiviimine sotsiaalmeedias.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
TourEst turismimesil, laatadel, näitustel ja teistel teemaüritustel osalemine, kus on võimalik tutvustada Valgamaa vaatamisväärsusi ja turismiteenuseid ning siniseid sihtkohti.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Välismaiste sihtturgude (eelkõige Soome, Venemaa, Läti, Leedu, Valgevene, Ukraina) turismimesidel, näitustel, laatadel jne osalemine ning tähelepanukampaaniate korraldamine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Meie ettevõtjate õppekülastuste organiseerimine teistesse riikidesse ning sealsete turismiettevõtjate ja reisikorraldajate vastukülastustekorraldamine meile.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Välismaa ajakirjanikele ja blogijatele reklaamreiside korraldamine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV

Ühiste projektide ja tähelepanuaktsioonide läbiviimine teiste riikide regioonidega eesmärgiga propageerida vastastikku oma turismipotentsiaali ja saada positiivset tähelepanu.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Turismiinfo levitamise bartertehingud - Valgamaa (Lõuna-Eesti) turismiinfo levitamisteisteriikide turismiinfokeskustes ja nende info levitamine meie infokeskustes ja veebilehtedel.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV
Väärtuslike maastikele hoolduskavade koostamine ning nende elluviimine koostöös kohalike kogukondadega (alus: maakonnaplaneering).	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, EV, eraisikud, Keskkonnaamet	Kohalikud kogukonnad
Maakonnaplaneeringus tähistatud ilusate vaatekohtade korrastamine ja nende kujundamine puhke- ja muu avaliku kasutusega aladeks.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, EV, eraisikud	Kohalikud kogukonnad, RMK, ettevõtjad
Puhkealadele uute rekreatsioonirajatiste rajamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, RMK	Ettevõtjad, kohalikud kogukonnad
Loodus-, ajaloo- ja kultuurivarade kasutuse arendamine maakonna atraktiivsuse tõstmiseks elu-, töö- ja külastuskohana ning läbi nende väärtustega seotud toodete ja teenuste arengu, innovatsiooni ja mitmekesistamise.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	
Koostöös suursündmuste korraldajatega tegevused, et tuua Valgamaale täiendavaid rahvusvahelisi suursündmusi. Igakülgne kaasaitamine suursündmuste korraldamisele ja turundamisele. Euroopa Kultuuripealinn Tartu 2024 ühisturundus.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	KOV, ettevõtjad
Avaliku juurdepääsuga paadisildade ja lautrikohtade rajamine. Avalike hobikalastuskohtade rajamine veekogude juurde.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtjad, RMK koos kohalike kogukondade ja maaomanikega
Valga muuseumi ekspositsiooni laiendamine ja külastuskeskkonna arendamine. Kohaliku kultuuripärandi talletamine digitaalarhiivi Digar, museaalide sisestamine digitaalsesse muuseumi infosüsteemi MUIS.	2019-23	EL, KOV, EV	KOV	
Valga Militaarmuuseum-teemapargi (SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon) arendamine.	2019-23	EL, KOV, EV	KOV, SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon	
Jaanikese moto- ja vabaajakeskuse arendamine ja turundamine.	2019-23	EL, KOV, EV	KOV	
Valga Jaamahoone arendamine multifunktsionaalseks keskuseks läbi ajaloolise pärandi väärtustamise ja külastuskeskkonna arendamise.	2019-23	EL, KOV, EV	KOV	

Tõrva Vanamõisa järve hüppetorni rekonstrueerimine.	2022–23	EL,KOV,EV	KOV	
Avalikult kasutatavatele puhkealadele juurdepääsude ja teenindustaristu tagamine.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV, RMK	Ettevõtjad, kohalikud kogukonnad
Väikesadama rajamine Väike- Emajõe suudmesse.	2019-23	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtjad, RMK koos kohalike kogukondade ja maaomanikega
Multifunktsionaalse meelelahutus- ja ärikeskuse rajamine Otepääl.	2019-23	EL, ettevõtjad	Ettevõtjad	KOV
Pühajärve rannaala ja pargi arendamine ja väljaehitamine puhkealaks ning esinemispaigaks.	2019-23	EL,KOV, EV	Otepää VV	Ettevõtjad
Sangaste mõisakompleksi arendamine.	2019-23	EL, KOV, EV	Otepää VV, ettevõtjad	Ettevõtjad
Lipumuuseumi ja Lipuväljaku väljaehitamine ja –arendamine Otepää linnas.	2019-23	EL, KOV, EV	Otepää VV	EV
Linnamäe ja Linnamäe oru väljaarendamine teemapargiks ja puhkealaks ning esinemispaigaks.	2019-23	EL, KOV, EV	Otepää VV	Ettevõtjad

Tegevussuund 4.3. Turismiettevõtjate koostöö edendamine ja üksteiselt õppimine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
Ettevõtjatele koolituste korraldamine tootearendusest, turundusest, kohaliku toidu võimalustest, sotsiaalmeedia kasutamisest jms.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad
Ettevõtjatekoostöövõrgustikeaktiveerimine, neisse ürituste ja esinejate pakkumine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad
Kvaliteedisüsteemi arendamine läbi teenuste võistlusliku hindamise (nt. toitlustusettevõtete teeninduse pimehindamine).	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad
Ühispaikumiste (kupongimängud, kliendikaardid, ühispiletid) võimaluste propageerimine.	2019-23	EL, EV, KOV, ettevõtjad	SVA	ettevõtjad
Lõuna-Eesti identiteedipiirkondade - Mulgimaa, Setomaa, Vana-Võromaa, Vana-Tartumaa turismiettevõtjate omavaheline suhtlus ja üksteiselt õppimine.	2019-23	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad, KOV

Tootearenduslikud eelised lähtuvalt Valgamaa sihtkohtade erilisusest ja sihtrühmadest

Muinsuhuvilistele – Otepää linnamägi, Sangaste linnamägi, Koorküla Valgjärve asulakoht, Hummuli kääpad, Helme koopad ja ordulinnus, Pikassilla muinaslinnus, Tõrva linnamägi.

Kultuuripärandihuvilistele – Mulgimaa arajatav Mulgi elamuskeskus Sooglemäel, Janis Zimze ja Eesti (ja Läti) koorilaulu ning rahvusliku ärkamise hääll Valga, talirukki sünnikodu Sangaste, Eesti lipu sünnikoht Otepää, lipumuuseum.

Sõja- ja militaarhuvilistele – Barclay de Tolly hauakamber Jõgevusel, Militaarteemapark Valgas, Otepää linnamägi kui esimese maailmas teadaoleva tulirelva leiukoht.

Loodushuvilistele – üle 200 veekogu, Otepää looduspark, Karularahvuspark, Koiva-Mustjõemaastikukaitseala.

Konverentsi- ja pereturism, spa-turism – Sangaste loss, Taagepera loss, Pühajärve spa- ja puhkekeskus.

Spordihuvilistele - maakonnas paiknevad spordi-, tervise- ja matkarajad, orienteerumisrajad, Tehvandi- ja Kääriku spordikeskused, Otepää Golf, Apteekrimäe spordi- ja puhkekompleksi renoveerimine, Jaanikese motokompleksi arendamine, suusakeskused, talispordimuseum jms.

Vabaaja veetmise huvilistele, elamuste otsijatele jt – maakonnas paiknevad tervise- ja matkarajad, piirkonnas tegutsevad turismitalud, toitlustusettevõtted, korraldatavad suursündmused jt.

LÜHENDID:

- EL- Euroopa Liidu struktuurifondid
- EV- Eesti Vabariigi riigiasutused
- HTM- Haridus- ja Teadusministeerium
- EAS Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
- KOV- Kohaliku omavalitsuse eelarve
- VOL- Valgamaa Omavalitsuste Liit
- SVA- Sihtasutus Valgamaa Arenguagentuur
- ÜTK- Ühistranspordikeskus
- MTÜ- Mittetulundusühing
- VKÕK- Valgamaa Kutseõppekeskus
- ANDRAS - Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon